

Aanvallende Wespendif *Pernis apivorus* bij nest

Johan Bos

Op 21 juli 2017 zat ik in de boomtop van één van de hoogste bomen van het Noordlaarderbos (provincie Groningen), volgens mij een zilverspar, op de uitkijk naar Wespendifeën. De zit begon om 9 uur. Het eerste uur was het helemaal niks, afgezien van wat baltsvliegende Houtduiven. Maar om 10 uur was het raak. Een Wespendif kwam vanuit het zuiden aanvliegen en vloog zonder poespas recht het bos in. Een paar minuten later kwam hij weer tevoorschijn, maakte hoogte, en gleed af naar zuid. Dit schouwspel herhaalde zich op vrijwel identieke wijze om 10.40 u. Dit kon niet missen: voedselvluchten! Dus een nest met jongen. Een zoekactie van drie uur in het gebied waar het beest neerdook resulteerde in frustratie. Geen nest te vinden: het potentiële gebied was gewoon te groot om systematisch uit te kammen.

Op 22 juli 2017 zat ik weer in een boomtop (een enorme douglasspar), maar nu in het gebied waar de Wespendif de dag ervoor twee keer tussen de bomen verdween. Na een half uurtje was het raak. Nu kwam er eentje van noord, bijna recht op me af vliegen. Hij naderde me tot enkele tientallen meters, klapte zijn vleugels in om de landing in te zetten, maar veranderde plotseling zijn plan (had hij mij in de gaten?), steeg weer op en begon een paar rondjes te schroeven. Ik kon heel goed een raat in zijn poten zien. Vervolgens verdween het beest ten westen van mij over een lager gedeelte van het bos. Duidelijke zaak: ik zat vlak bij het nest te posten.

Samen met Erik Bazuin zocht ik vervolgens het nu veel kleinere potentiële nestgebied af. Boom voor boom werd gecheckt. Voor de zekerheid klom ik ook nog bij een oud buizerdnest in een eik waar wel vers loof op lag maar waar we verder vanaf de grond niets actiefs konden aan ontdekken. Op dit nest lagen verse looftakjes van beuk (vast en zeker versierwerk van de Wespendif), verder niets, maar wel weer een indicatie dat we warm zaten! Na nog twee uur ronddolen zagen we opeens een enorm nest in de kroon van een 23-meter hoge grove den. Bingo. Dit moest hem wel zijn. (En ik dacht dat ik alle oude en nieuwe roofvogelnesten in het Noordlaarderbos, een relatief klein bos van ruim 100 ha, wel kende – nou, mooi dus niet!)

Er lag verse poep onder het nest, en we besloten het maar meteen te controleren en de jongen, mochten ze niet te klein of te groot zijn, te gaan ringen. Erik bleef op de grond de boel in de gaten houden, ik begon aan de klim. Ik was nog maar een paar meter aan het klimmen toen een adulte Wespendif, het bleek later het vrouwtje te zijn, recht op Erik afvloog en drie meter over hem heen zoefde. Witheet was ze, en dat liet ze merken ook! Ze vloog daarna een rondje en herhaalde de schijnaanval, en daarna nog een derde keer. Toen ik op driekwart van de boom was vloog het heetgebakere vrouwtje twee meter over mij heen. Ik zag zelf niets van het hele spektakel, hoorde slechts twee keer een “zoef”. Het vrouwtje alarmeerde regelmatig. Het mannetje was

soms ook te zien maar bleef op afstand. Erik kon enkele plaatjes van het vrouwtje schieten tijdens deze schijnaanvallen (Foto 1 en Foto 2). Er zaten trouwens twee joekels van jongen in het nest (26 en 29 dagen oud), die ik dus mooi kon ringen.

Foto 1. Wespendief, vrouw, met raat van Gewone Wesp in haar linkerpoot, maakt aanstalten voor een schijnaanval op nestcontroleurs. Noordlaarderbos, 22 juli 2017 (Foto: Erik Bazuin). *Female Honey-buzzard near nest, with comb of Vespa vulgaris in left foot, attacking the nest visitors, Noordlaarderbos, 22 July 2017.*

Schijnaanvallen (of aanvallen met contact) door bosbewonende roofvogels komen niet vaak voor (Bijlsma 2008), en als ze dan voorkomen vooral bij Havik *Accipiter gentilis* en Sperwer *A. nisus* (die ook rake klappen kunnen uitdelen). Schijnaanvallen of rake aanvallen van Wespendief zijn uiterst zelden. Bij acht nestbezoeken bij Wespendieven in de jongentijd in mijn voormalig onderzoeksgebied in het Saarland (Duitsland) werd ik niet gehinderd door enige vorm van agressie van de oudervogels bij het nest. Bijlsma (2008) noteerde *nul* (schijn-)aanvallen van Wespendief bij 60 nestbezoeken in de eifase en bij maar liefst 233 nestcontroles in de jongenfase, maar

merkt ook op dat sommige broedvogels bij nestcontroles lang op het nest blijven staan en met de vleugels slaande bewegingen maken. Deze cijfers maken wel duidelijk hoe sporadisch verdedigingsgedrag van Wespendienven is.

Foto 2. Vrouwtje Wespendief onderbreekt schijnaanvallen met een korte zitpauze. Noordlaarderbos, 22 juli 2017 (Foto: Erik Bazuin). *Female Honey-buzzard in between feigned attacks near nest, Noordlaarderbos, 22 July 2017.*

Rob Bijlsma kon in de literatuur drie andere gevallen vinden, waaronder een waarneming van nog voor de Tweede Wereldoorlog (Eykman 1934). Eykman schrijft: “Op 9 September 1934 ontving ik een mannetje exemplaar dezer soort, gevangen te Cillartshoek (Maasdam). De bringer vertelde, dat dit dier een dag of drie in de buurt rondgezworven had en enkele malen een aanval ondernomen had op het hoofd van een jongen man. Gewapend met een stok is de aangevallene er tenslotte in geslaagd het dier in de vlucht doodelijk te verwonden.” De datum is vreemd, want in de tweede week van september zijn de meeste broedvogels al lang op weg naar hun overwinteringsgebied. Het is aannemelijk dat de datum van 9 september niet de dag is waarop de aanvallen plaatsvonden. Het is jammer dat verdere details ontbreken.

De tweede komt uit 1944 bij Leipzig, Duitsland, waar een schuilhut in een boom 8 meter naast de nestboom werd gebouwd (nest zat in een Els op 20 m hoogte). Toen de waarnemer op 18 juli de boom met de schuilhut beklom vloog het mannetje van

het nest en sloeg met zijn vleugel de indringer op zijn hoofd, die zich op dat moment ongeveer 8 meter onder het nest bevond. Ook op 25 juli kwam het tot een aanval, maar dit keer niet zo dicht bij de klimmer, “so dass er nur den Luftzug verspürte.” Dat laatste komt me heel bekend voor!

De derde betrof twee geluidloze aanvallen (tot op 50 cm afstand) op een waarnemer die op 7 mei 1986 op 20 m hoogte in een beuk naar Schreeuwarenden *Aquila pomarina* zat te kijken in oostelijk Slowakije (Kaňuch 1987). Volgens deze waarnemer zouden Wespendienven alleen agressief zijn (“also against a man”) in de balts- en nestbouwfase, juist niet tijdens de broed- en jongentijd. Over de achtergrond van de vermelde aanvallen geeft hij geen bijzonderheden (zat hij in de buurt van een nest?).

Het is dan ook niet vreemd dat Bijlsma (2008) voor betere verslaglegging van aanvallende roofvogels pleit. Het ging in mijn geval dus om een vrouw Wespendief, broedvogel, ongeringd (op de foto's te zien), zonder zichtbare afwijkingen en voedseldragend. De minstens vijf aanvallen vonden plaats tijdens een nestbezoek van 20 minuten om vijf uur 's middags. Daarbij werd geregeld geroepen. Geen van de twee aanwezige personen droeg opvallende kleding. De klimmer had een pet op. Andere bijzonderheden: een niet-verse latrine van Boommarter *Martes martes* naast het nest.

Summary

Bos J. 2017. Honey-buzzard *Pernis apivorus* attacks human nest visitors. De Takkeling 25: 203-206.

During a climb to the nest of a Honey-buzzard in northern Groningen in the late afternoon of 22 July 2017, the climber and his helper on the ground were feign-attacked at least five times (in 20 minutes time) by the comb-carrying adult female. The female came as close as 2-3 m of the observers, and was also alarm-calling. During the attacks she did not let go of a *Vespula vulgaris* comb. The male was present as well but remained silent and at a distance. The observers wore discrete clothes, the climber also a cap. The nest contained chicks of 26 and 29 days of age.

Literatuur

- Bijlsma R.G. 2008. Aanvallende roofvogels en mensen. De Takkeling 16: 208–218.
- Eykman C. 1934. Een agressieve wespendienf, *Pernis a. apivorus* (L.). Orgaan Club Ned. Vogelk. VII: 81.
- Gerber R. 1949. Zum Brutverhalten des Wespenbussards *Pernis a. apivorus* (L.). Vogelwelt 70: 71-74.
- Kaňuch P. 1987. Agressive behaviour of the Honey Buzzard (*Pernis apivorus*) against a man. Buteo 2: 63-66.

Adres: De Savornin Lohmanlaan 55, 9722 HD Groningen, ioan.bos@gmail.com